

**STARE DRUKI
BIBLIOTEKI MOGIELNICKIEJ STARZEŃSKICH
I KSIĘGOZBIORU MUZEUM POKUCKIEGO
W KOŁOMYI
W ZBIORACH BIBLIOTEKI ŚLĄSKIEJ**

Podstawowym celem artykułu jest próba zaznajomienia czytelnika z prawie nieznanym księgozbiorem pochodzącym z terenów dawnej Galicji Wschodniej, który trafił na Śląsk, a swym początkiem, jak można sądzić, sięga drugiej połowy XIX wieku.

Podstawą do identyfikacji posiadanych przez Bibliotekę Śląską resztek interesujących nas zbiorów są *Zbiory polskie* Edwarda Chwalewika¹, jedynie wzmiankujące istnienie Biblioteki Mogielnickiej, zawierające jednak ciekawe dane o genezie i losach Muzeum Pokuckiego w Kołomyi i podające literaturę na ten temat. Piękny opis posiadłości Starzeńskich w Mogielnicy w XIX-wiecznym stylu znajdujemy w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego*². Elementarne dane o resztkach Biblioteki Mogielnickiej znajdują się w książce jubileuszowej Biblioteki Śląskiej³, która prócz przybliżenia wielkości tej kolekcji wymienia krótko ciekawsze polonica, wskazując przy tym na charakter zbiorów.

¹ E. Chwalewik: *Zbiory polskie. Archiwa, biblioteki, gabinety, galerie, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie w porządku alfabetycznym według miejscowości ułożone*, t. 1, Warszawa—Kraków 1926.

² *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów sowańskich*. Red. F. Sulimirski, B. Chlebowski, W. Walewski, t. 6, Warszawa 1885.

³ J. Mayer: *Dział Zbiorów Specjalnych*. W: *Biblioteka Śląska 1922–1972*. Pod red. J. Kantyki. Katowice 1973.

L. ogólna 81. Tom 2.
 L. działu A. 81. c.

A. J. Mielniczki 15ª Mielniczka

Znaki proveniencyjne z książki Grzegorza Knapskiego:
 Thesauri polono latino graecis, Poznań 1741

Nieco lepsza jest baza dotycząca genealogii i historii Starzeńskich. Występują oni dopiero w późniejszych herbarzach, z 2. połowy XIX wieku i początków bieżącego stulecia. Najpełniej przedstawił ich dzieje Tadeusz Żychliński⁴. Podał on źródła do ich dziejów, opisał początki rodu, omawiając dość szeroko wybitniejszych przedstawicieli, w tym linii hrabiowskiej w Galicji. Pozostałe herbarze wymieniają informacje w węższym zakresie⁵.

Książki, którymi dysponujemy, stanowią jedynie znikomy fragment niegdyś większego zbioru. Zadaniem tego artykułu będzie zatem próba przybliżonego określenia ich reprezentatywności pod względem walorów treściowych.

RYS HISTORYCZNY

Miejscem przechowywania księgozbioru Starzeńskich była Mogilnica. Wieś ta leży niedaleko na południowy zachód od Trembowli, w byłym województwie tarnopolskim w ziemi halickiej na Podolu. Funkcjonuje również oboczna forma *Mogielnica*, wzmiankowana w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego*⁶. Mogilnicę, jako dominium Starzeńskich i miejsce przechowywania biblioteki notuje Edward Chwalewik⁷.

W świetle dostępnych opracowań jedyną osobą, którą wymienia się jako właściciela Biblioteki Mogielnickiej jest hrabia Edmund Józef Justyn Starzeński. Tadeusz Żychliński pisze o nim jako dziedzicu Mogilnicy oraz „zbieraczui dzieł sztuki i właścicielu pięknej biblioteki”⁸. Autorzy *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego* dodają, że „ma bardzo piękną kolekcję numizmatów, jako też starych dokumentów, książek i pamiątek narodowych”⁹.

⁴ T. Żychliński: *Złota księga szlachty polskiej*, t. 7, Poznań 1885.

⁵ J.S. Borkowski Dunin: *Almanach błękitny*, t. 2, Lwów 1908; tenże: *Genealogie żyjących utytułowanych rodów polskich*, Lwów 1895; tenże: *Rocznik szlachty polskiej*, Lwów 1881—1883; *Herbarz rodzin szlacheckich Królestwa Polskiego*, t. 2, Warszawa 1853; *Polska Encyklopedia Szlachecka*, t. 11, Warszawa 1938.

⁶ *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego...*, s. 581.

⁷ E. Chwalewik: *Zbiory polskie...*, t. 1, s. 463.

⁸ T. Żychliński: *Złota księga...*, t. 7, s. 237.

⁹ *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego...*, t. 6, s. 581.

Edmund Starzeński urodził się 26 września 1845 roku we Lwowie, jako syn Józefa Stanisława herbu Lis (1810—1865) i Ernestyny z Kickich. W latach 1867—1883 był członkiem wydziału rady powiatowej trembowelskiej, a w roku 1894 został członkiem rady powiatowej kołomyjskiej. Pełnił także funkcję marszałka powiatu trembowelskiego. Zmarł 25 lipca 1900 roku w Nauheim w Niemczech¹⁰.

Początki jego rodu mają sięgać XIV wieku i łączą się z osobą Macieja Mzury Herbu Lis ze Starzenic w ziemi wieluńskiej¹¹. Później Starzeńscy osiedli w Poznańskim, w Prusach i na Podlasiu. Z tej ostatniej krainy pochodził Maciej Maurycy, starosta brański, który otrzymał dziedziczny tytuł hrabiowski w Galicji, a w 1776 roku kupił starostwo mogilnickie od rządu austriackiego¹². Odtąd można mówić o związku Starzeńskich z Mogilnicą. Jego drugi syn Stanisław, starosta mogilnicki, „przeniósł się do Galicji i tutaj stale osiadł w starym zamku Mogielnickim, który później zgorzał”¹³. Po nim dziedziczyli tę włość z ojca na syna: Leopold, zmarły w 1860 roku, wspomniany wyżej Józef i Edmund.

Niewiele można powiedzieć o genezie Biblioteki Mogielnickiej. Nie dysponujemy żadnymi danymi mówiącymi o czasie powstania zbioru. Na nieco pewniejszy grunt trafiamy przy próbie prześledzenia dalszych losów księgozbioru. W *Almanachu błękitnym* Jerzego Dunin-Borkowskiego¹⁴ czytamy, że spadkobiercą Edmunda na Mogilnicy starej został jego syn Adam Edward Stanisław, urodzony we Lwowie 6 marca 1872 roku, właściciel dóbr Płaza w powiecie chrzanowskim, z którym współpracował jako członek wydziału rady powiatowej chrzanowskiej w 1903, a wcześniej w 1899 roku ożenił się z Marią z Wodzickich, której ojciec — Antoni miał w tymże powiecie swoje dobra. Wobec tych okoliczności jest prawdopodobne, że związany powinowactwem i działalnością z nowym terenem, przeniósł księgo-

¹⁰ J.S. Borkowski Dunin: *Almanach błękitny*, t. 2; tenże: *Genealogie żyjących...*; *Polska Encyklopedia Szlachecka*, t. 11; T. Żychliński: *Złota księga...*, t. 7.

¹¹ J.S. Borkowski Dunin: *Genealogie żyjących...*, s. 568; T. Żychliński: *Złota księga...*, t. 7, s. 211, 213.

¹² *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego...*, t. 6, s. 582.

¹³ T. Żychliński: *Złota księga...*, t. 7, s. 236.

¹⁴ J.S. Borkowski Dunin: *Almanach błękitny*, t. 2, s. 893.

zbiór odziedziczony po ojcu do Płazy na przełomie XIX i XX wieku. Nie wykluczone, że mógł go umieścić w swoim tamtejszym pałacu, który zdewastowali Niemcy w czasie okupacji hitlerowskiej¹⁵, a bibliotekę Starzeńskich zlikwidowali i przewieźli z Płazy do pomieszczeń niemieckiej Biblioteki Krajowej w Katowicach. Wraz ze zbliżaniem się frontu radzieckiego przeniesiono te zbiory do Bytomia, co poświadcza znajdujący się w archiwum Biblioteki Śląskiej wykaz z 1945 roku zwiezionych tam przez Niemców księgozbiorów podworskich. Książnica Śląska przejęła niewielką część biblioteki Starzeńskich ze zbiorów poniemieckich za pośrednictwem Zbiornicy Księgozbiorów Zabezpieczonych, mającej swoje magazyny w Bytomiu.

Nie można prześledzić stopniowego narastania zbioru, źródeł nabycia książek, preferencji Starzeńskich w zakresie tematyki druków i zamiłowań bibliofilskich. Dosyć ogólnie profil tych zbiorów określa Chwałewik pisząc, że jest to „biblioteka polsko-francuska różnej treści w stare druki zasobna”¹⁶.

Po omówieniu losów i prawdopodobnego charakteru Biblioteki Mogielnickiej nakreślimy dzieje kolekcji starych druków Muzeum Pokuckiego w Kołomyi, a w szczególności spróbujemy wyjaśnić, czy występował między nimi jakiś związek, uzasadniający wspólne ich rozpatrywanie. Józef Mayer w księdze jubileuszowej Biblioteki Śląskiej twierdzi: „nie wiadomo [...] czy między tymi zbiorami istnieje jakiś związek”¹⁷. Otóż istnieje, i to bardzo poważny.

W 1892 roku Edmund Starzeński założył własnym sumptem muzeum w Kołomyi. Pierwotnie nosiło ono nazwę „Muzeum Pokuckie imienia Starzeńskich ku uczczeniu wiekopomnej Konstytucji 3-go Maja r. 1791 w 101. rocznicę jej uchwalenia”. Otrzymało ono część zbiorów założyciela, lecz rychło zostało zlikwidowane na skutek braku odzewu społecznego. Gdy w 1913 roku Muzeum powstało powtórnie, otrzymało od wdowy po Edmundzie Starzeńskim, Bronisławy z Sidorowiczów, na powrót część wspomnianej darowizny zmarłego. Muzeum zostało zniszczone przez Rosjan podczas ofensywy 1915 roku, a część zabytków okupanci wywieźli do Rosji.

¹⁵ B. Kopiec: *Walory turystyczno-krajoznawcze miasta i gminy Chrzanów*, Katowice 1981, s. 16, maszynopis, sygn. Bibl. Śl. R 1595 II.

¹⁶ E. Chwałewik: *Zbiory polskie...*, t. 1, s. 463.

¹⁷ J. Mayer: *Dział Zbiorów Specjalnych...*, s. 160.

Dalsze dzieje starych druków Muzeum Pokuckiego okrywa tajemnica. Źródła milczą o tym, jaką drogą te druki dotarły na Śląsk. Być może ich losy nie różniły się wiele od tych, jakie dotknęły Bibliotekę Mogielnicką, gdyż część obu księgozbiorów trafiła razem do Katowic, lecz nie wiadomo, skąd przybyły ocalone księgi Muzeum Pokuckiego. Niektóre egzemplarze opatrzone są oboma znakami proveniencyjnymi, pieczęcią Biblioteki Mogielnickiej i ekslibrisem z napisem „Księgozbiór Muzeum Pokuckiego im. Starzeńskich w Kołomyi”. Nietrudno zinterpretować je jako te, które Starzeński ofiarował Muzeum. Część starych druków nosi znak własnościowy Starzeńskich. Natomiast najwięcej z nich posiada jedynie naklejkę z ekslibrisem wskazującym na pochodzenie z Kołomyi. Dlatego trudno rozdzielić od siebie książki obu bibliotek, a co za tym idzie, omawiać tylko jedną z nich. Z tego powodu należy rozpatrywać resztki obu księgozbiorów jako jeden zespół.

CHARAKTERYSTYKA ZBIORU

Biblioteka Śląska posiada około 150 pozycji z Biblioteki Mogielnickiej i Muzeum Pokuckiego¹⁸, z czego interesujące nas stare druki liczą 126 tytułów w 139 woluminach, w tym 3 pozycje niepewnej proveniencji. Odnosnie do tych trzech dzieł można jedynie domniemywać tej przynależności, bo chociaż w inwentarzu bibliotecznym są zapisy własności tej rodziny, to nie posiadają one pieczętki Biblioteki Mogielnickiej, a po ewentualnych ekslibrisach księgozbioru pokuckiego zostały ciemne plamy odpowiadające ich wielkości. Wbrew informacji inwentarza, dalsze 17 dzieł nie nosi żadnych znaków obu księgozbiorów.

Struktura proveniencyjna całości nie jest zbyt skomplikowana. Zdecydowanie przeważają księgoznaki dwóch opisywanych kolekcji. Jakkolwiek spuścizna po Starzeńskich stanowi punkt wyjścia tego artykułu, jednak ustępuje ona ilościowo księgozbiorowi z Kołomyi. Ekslibrisem Muzeum Pokuckiego sygnowanych jest 120 dzieł. Pieczęcią „Biblioteka Mogielnicka” legitymują się 62 dzieła. Książek, które

¹⁸ J. Mayer: *Dział Zbiorów Specjalnych...*, s. 160.

mają obie proveniencje, jest 56. Aż 64 pozycje nie należały do Starzeńskich i dostały się do Muzeum Pokuckiego inną drogą. Znak proveniencyjne obu bibliotek są przedstawione na fotografii.

^{EJ}
Literary ^{BS}, rozmieszczone po obu stronach herbu Lis, można rozszyfrować jako inicjały nazwisk Edmunda Józefa i jego drugiej żony, Bronisławy z Sidorowiczów Starzeńskich. Na egzemplarzu *Prawideł początkowych nauki obyczajów* Józefa Kajetana Skrzetuskiego, widnieje słabo czytelny podpis „Edm. Starz.”. *Zbiór potrzebniejszych wiadomości* Ignacego Krasickiego posiada uwagę: „To dzieło zostało mi darowane przez Matkę mojej Żony, Waleryą z Podlewskich Baronową Heydel”, po czym następuje podpis Edmunda Starzeńskiego.

Pozostałe notki czy znaki własnościowe są o wiele słabiej reprezentowane i na skutek ich znacznej różnorodności notujemy zaledwie po jednej lub kilka książek tej samej przynależności. Prymat księgozbiorów wschodnich zaznacza się jeszcze bardziej dzięki czterem leopolianom. Na ich kartach widnieją pieczęcie Cesarsko-Królewskiego Uniwersytetu Lwowskiego. Ponadto mamy wpis: „Ex libris Erasmi Skrzetelski humaniorum literarum professoris Leopoli 1822”. Wreszcie na jednej z książek widnieje okrągła pieczętka z napisem: „Antykwarnia A. skład papieru K. Łukaszewicza Halicka 50 we Lwowie”. Jako ciekawszy można wymienić podpis domu zakonnego: „Bibliothecae Domus Varsaviensis Scholarum Piarum propriis Sumptibus comparatus 1739”. Odbiciem przejęcia biblioteki Starzeńskich i księgozbioru Muzeum Pokuckiego przez Niemców w czasie II wojny światowej są zachowane na trzech egzemplarzach pieczęcie dwojakiego brzmienia: „Zentral-Institut für Oberschlesische Landesforschung”, oraz „Bibliothek des Zentral-Instituts für Oberschlesische Landesforschung”. Wśród kilkunastu pojedynczo występujących proveniencji, wybijają się takie jak: „Dupl[ikat] Bibl[ioteki] Xxżąt Czartoryskich w Sieniawie”, „Z Bibl. J.O. Ludwika z Pocięjów X[ięz]ny Lubomirski[ej] Woj[ewodziny] Kiows[kiej]”, podpis Stanisława Lanckorońskiego z dopiskiem: „Dostałem od brata Wiktora”, jak też pieczęć Biblioteki Poturzyckich.

Zasięg chronologiczny prezentowanego tu zasobu starych druków nie jest zbyt obszerny, ani równomiernie rozłożony. Cezury chronologiczne zbioru zamykają się w latach 1592—1799. Wiek XVI jest reprezentowany przez dwie pozycje. Na XVII stulecie przypadają 54 dzieła, w tym 29 na współprawy zbiór konstytucji sejmowych. Dysponujemy 70 książkami z XVIII wieku.

O wiele bardziej różnorodnie kształtuje się kolekcja pod względem adresów wydawniczych druków. Olbrzymia większość zasobu typograficznego pochodzi z tłoczni polskich. Liczy on 100 dzieł, spośród których zdecydowanie przeważają druki krakowskie — 53 i warszawskie — 25. Oficyny podwawelskie są reprezentowane przede wszystkim przez książki XVII-wieczne. Liczebnością druków wyróżniają się zwłaszcza typografie obu Andrzejów Piotrkowczyków (1574—1645) i dziedziców, z których posiadamy w naszej kolekcji 38 druków, oraz Franciszka Cezarego (1616—1651) z siedmioma tytułami. Z pozostałych ośmiu drukarni warto wymienić zwłaszcza późniejsze z XVIII wieku, jak należące do Szkoły Głównej Koronnej czyli uniwersyteckiej, braci Antoniego i Ignacego Gröblów oraz Jana Maja, z których posiadamy po jednym dziele. Druki warszawskie noszą późniejszą, poza jednym wyjątkiem, XVIII-wieczną metrykę. Tutaj na czoło wysuwają się dwa dominujące centra drukarskie: królewskie i kościelne, wzajemnie ze sobą powiązane. Można tu wymienić osiem pozycji, które wyszły spod prasy Drukarni Jego Królewskiej Mości i Rzeczypospolitej u księży Scholarum Piarum, dwie pozycje z drukarni J. K. M. i Rzeczypospolitej in Collegio Societatis Jesu, przekształconej po kasacie zakonu Jezuitów w Drukarnię Nadworną J. K. Mci. Dysponujemy ośmioma dziełami z tłoczni Michała Grölla, która również była pod patronatem królewskim.

Na kartach tytułowych sześciu druków królewskich lwowskich widnieją m. in. drukarnie: Bracka Świętej Trójcy, Kolegium Towarzystwa Jezusowego oraz Jana Filipowicza.

Spośród pozostałych siedemnastu książek, wobec czterech nie można określić miejsca wydania, dziewięć pochodzi z drukarni zakonnych, w tym siedem jezuickich w Poznaniu, Wilnie, Lublinie, Kaliszu i Nieświeżu (Drukarnia Książęca Radziwiłłów), oraz po jednej od Paulinów częstochowskich i Bazylianów w Supraślu. Pozostałe cztery

druki wyszły spod pras w Zamościu (Drukarnia Akademicka), Oliwie, Gdańsku (współ z Lipskiem) i Brzegu na Śląsku, który ze względu na łączność kulturową z Polską zaliczam do oficyn polskich.

Grupa starych druków, wydanych za granicą liczy 28 pozycji, w tym dwie razem z oficynami polskimi. Z tego 14 książek to polonica. Najwięcej, bo 6 z nich, wyszło w Lipsku, oraz po jednym w Amsterdamie, Antwerpii, Augsburgu, Frankfurcie nad Menem, Genewie, Hadze, Trnawie na Słowacji i w Wiedniu. Pozostałe druki zagraniczne pochodzą m. in. z Hagi, Londynu, Paryża, Berlina, Wiednia, Hamburga i Amsterdamu.

Wśród książek obu opisywanych bibliotek dominują dzieła w języku polskim, które stanowią 91 pozycji. Po nich następuje 19 druków francuskojęzycznych i 16 po łacinie.

W ramach całej kolekcji występuje znaczna różnorodność tematyczna. Najliczniej prezentuje się literatura historyczno-polityczna. Przypada na nią 57 tytułów. Z tego 47 pozycji dotyczy spraw polskich. Wybijającą się kategorią materiałów są druki konstytucyjne, umieszczone w katalogu na końcu artykułu pod pozycjami: 14, 15, 32, 50, 84, oraz trzy książki o Konstytucji 3 Maja (poz. 20, 74, 95).

Z dzieł historycznych najciekawsze artystycznie są *Icones et vitae principum ac regum poloniae omnium* Salomona Neugebauera z cudowną barokową bordiurą, z sylwetkami Lecha i Zygmunta III Wazy oraz miedziorytami przedstawiającymi władców. Książka ta, z kształtną antyką, należy do najpiękniejszych w całej kolekcji. Dalej wymienimy *Rozmowę o elekcji* Łukasza Górnickiego, *Histoire de Pologne* Parthenaya oraz słynne *Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego* Stanisława Staszica.

Przy dziełach historii powszechnej godzi się wspomnieć zwłaszcza o klasyce rzymskiej, Plutarchu i jego *Żywotach sławnych mężów*, Kurciusza Rufusa *O życiu i dziejach Aleksandra Wielkiego* oraz o *Odrodzonej w oyczystym języku Farsalii* Lukana.

Na literaturę religijno-moralną przypada 37 książek. W pierwszym rzędzie warto odnotować wydania *Biblii* bądź jej fragmenty, jak krakowskie wydania przekładu księdza Jakuba Wujka z 1594 i 1647. Edycja późniejsza posiada ozdobną ramkę drzeworytową o tematyce

ewangelicznej. Oprócz tego jest też *Psalterz Dawidów* Jana Kochanowskiego z roku 1641. Na bazie świętych tekstów powstała staropolska klasyka homiletyczna, której nie zabrakło w bibliotekach Starzeńskich i kołomyjskiej, jak np. XVII-wieczne wydania Piotra Skargi, Adama Fabiana Birkowskiego, Tomasza Młodzianowskiego. Występuje także literatura nabożno-mistyczna i maryjna w liczbie dziesięciu egzemplarzy, jak choćby *O doskonałości zakonnej* Luki Pinellego, dzieło Tymoteusza Szczurowskiego o modlitwie kontemplacyjnej oraz jedna z czołowych książek o tematyce mistycznej, *O naśladowaniu Chrystusa* Tomasza à Kempis. Przykładem literatury mariologicznej może być *Wieniec niewiedniejący przeczystej P[anny] Mariey* Szymona Starowolskiego, będący zbiorem kazań na święta maryjne w całym roku, ozdobiony bogatą bordiurą drzeworytową karty tytułowej z motywami życia Matki Bożej. Interesująca jest również *Peregrynacya albo pielgrzymowanie do Jeruzalem Ziemi Świętej* z 1745 roku, z drzeworytowym portretem autora. Na podstawie inwentarza księgozbioru pokuckiego wiemy, że w posiadaniu tej biblioteki, a być może i Starzeńskich, była wcześniejsza edycja braniewska z 1601 roku¹⁹.

Historii Kościoła dotyczy polska przeróbka Piotra Skargi książki Cezara Baroniusza *Roczne dzieje kościelne* oraz samodzielne dzieło królewskiego kaznodziei, *Żywoty świętych* w edycji z 1626 roku. Bardzo interesującą pozycją z tej dziedziny jest książka Tomasza Tretera *De episcopatu et episcopis Ecclesiae Varmiensis*, w wydaniu krakowskim z 1685 roku, posiadająca bogatą szatę drzeworytową karty tytułowej.

Naukę obyczajów reprezentują m. in.: kompendium Anakleta Reiffenstuela, *Theologia moralis*, dzieło Józefa Kajetana Skrzetuskiego *Prawidła początkowe nauki obyczajów*, a także dewizy w formie wierszowanej autorstwa Franciszka Karpińskiego i Marcina Eysymonta.

Z literatury pięknej posiadamy jedynie 18 książek, w tym dwie o tematyce obyczajowej, lecz ten rodzaj piśmiennictwa jest najbardziej reprezentatywny, zwłaszcza gdy chodzi o wybitnych pisarzy polskich XVIII wieku.

¹⁹ Inwentarz księgozbioru Muzeum Pokuckiego im. Starzeńskich w Kołomyi. [rękopis], sygn. Bibl. Śl. R 1513 III, 720072 III, S 2251.

W 1632 roku, w słynnej antwerpskiej oficynie Plantinianie, u Baltazara Moretusa wydrukowano *Liryki* Macieja Kazimierza Sarbiewskiego. Książka ta zdecydowanie odróżnia się od większości omawianego zasobu typograficznego. Wolumin zdobi piękny miedziorytowy frontispis z lirą, którego projektantem był Rubens. Dalej warto odnotować poezje Książnina, Konarskiego, Naruszewicza, Franciszka Dmochowskiego, Ludwika Osińskiego, a także dwa wydania zbiorowe: *Bibliotheca polono-poetica* z 1728 roku i *Sielanki polskie* z 1778 roku, urozmaicone ośmioma miedziorytami, duchem odpowiadającymi nastrojowi lektury. Spośród siedmiu pozycji literatury pięknej Zachodu najbardziej przyciągają uwagę *Księgi wszystkie Wergiliusza* z 1754 roku i *Jerozolima wyzwolona* Torquatta Tassa wydana w Krakowie w 1687 r. W posiadaniu obu bibliotek były także po trzy wydania słowników Grzegorza Knapskiego i Michała Abrahama Trotza.

Pozostałe 11 książek nie stanowi zwartych zespołów tematycznych. Można wyróżnić dwa druki o celu edukacyjnym: Antoniego Popławskiego *O rozporządzeniu y wydoskonaleniu edukacyi obywatelskiej*, będący programem kształceniowo-wychowawczym Komisji Edukacji Narodowej, oraz *Dictionnaire historique d'education* Jana Jakuba Fillassiera z 1784 roku. Przykładem popularnej w XVIII wieku wiedzy krajoznawczej jest *Geografia powszechna* Karola Wyrwicza, zawierająca m. in. informacje o ziemiach Korony Polskiej, poszczególnych kontynentach, a nawet o polityce i astronomii, w której wylicza za Keplerem 1392 gwiazdy, w tym 13 „gwiazd ciemnych i posępnych”. *Wiadomość ciekawa ... o skutkach y mocy zboż wszelkich* Pawła Biretowskiego zawiera np. taką informację, że jęczmień „paznokcie parszywe spędza, y chędogie czyni narosłe, mąką ięczmieną w smole warzoną, y przykładaną” i wiele innych, które nadają się bardziej do poprawienia humoru, niż podratowania zdrowia. O gospodarce agrarnej traktuje ósme, paryskie wydanie *La nouvelle maison rustique*, ... Louisa Liger z 1762 roku.

Podaną charakterystykę zbioru uzupełnimy informacją o starych drukach, które nie dotarły do Biblioteki Śląskiej, a należały do księgozbioru Muzeum Pokuckiego. Posiadało ono cenne polonica, jak współwydane w Krakowie u Piotrkowczyka w roku 1617 *Phaenomena*, *Muza*, *Satyr*, *Fraszki* i *Fragmenty* Jana Kochanowskiego; 7 utworów

okolicznościowych Stanisława Twardowskiego z lat 1631—1643: *Pod elekcyą... Władysława IV, Szczęśliwa moskiewska ekspedycja ... Władysława IV, Pamięć śmierci ... Aleksandra Karola* (syna królewskiego), *Pobudka cnoty* (o Januszu Wiśniowieckim), *Na wiazd...Macieja Łubieńskiego, ... pod wjazd Stanisława Koniecpolskiego, Tren na śmierć córki Maryanny Twardowskiej i przekłady z Macieja Kazimierza Sarbiewskiego* oraz tegoż autora: *Nadobna Pasqualina* z 1701 roku i *Woyna domowa* z *Kozaki i Tatary*, Kalisz 1681. W Muzeum Pokuckim były także inne dzieła, jak: *Lyricorum libri IV* Andrei Kanona z 1643 roku, *Lechias, ducum, principum* Alberta Inesa z 1655 roku, *Argutiae poeticae seu Epigrammata* Józefa Ostoi Szyszkowskiego z 1754 roku a także *Sielanki* Franciszka Karpińskiego z 1790 roku²⁰.

UWAGI KOŃCOWE

Na koniec wypadnie dokonać oceny wartości obu opisywanych księgozbiorów pod względem artystyczno-typograficznym, historycznym i merytorycznym. Należy podkreślić, że fragmentaryczność zbioru i przypadkowość posiadania takich a nie innych książek na skutek mechanicznego podziału księgozbiorów podworskich po wojnie, uświadamia nam znaczną nieadekwatność obecnego stanu, odprysku dawnych bibliotek w stosunku do ich minionej wartości.

W tym zasobie starych druków nie występuje wiele pozycji na wysokim poziomie wykonawczym, tak jeśli chodzi o ikonografię książki, jak kunszt drukarski czy oprawy. Tylko nieliczne egzemplarze posiadają drzeworytowe bądź miedziorytowe sztychy; papier, na którym je drukowano, często nie jest najlepszej jakości, a czcionki druków XVII-wiecznych, używane w tłocznich polskich, są nierzadko pozbawione lekkości zachodniej antyki, grube i nieeleganckie. Choć stwierdzamy różnorodność materiałów oprawy: papier, płótno, skóra, deska czy formy mieszane jak półpłótno i półskórek, to tylko nieliczne z nich posiadają bogatsze elementy zdobnicze, tłoczenia, złocenia, wygrawerowany wizerunek, metalowe okucia, a poważna

²⁰ Inwentarz księgozbioru Muzeum Pokuckiego..., s. 225—229, 232, 234.

część opraw i całych książek jest zdefektowana. Tak więc od strony estetycznej zbiór ten przedstawia się dosyć przeciętnie.

Od strony wartości treściowej notujemy względną obfitość znanych druków religijno-moralnych, które mogą być dla badaczy religii świadectwem dawnej pobożności. Niestety, w tematyce historycznej nie ma większego ukierunkowania, które pozwoliłoby przeprowadzić bardziej wyczerpujące prace nad danym problemem. Nawet konstytucje sejmowe, których tu jest dość dużo, nie wyczerpują przecież zagadnień związanych z polskim parlamentaryzmem czy demokracją szlachecką. Zabrakło bowiem diariuszy sejmowych, mów, uchwał sejmikowych (laud), publicystyki politycznej, materiałów dotyczących bezkrólewi itp.

Najwięcej skorzysta na tym zbiorze polonista, historyk literatury polskiego Oświecenia, który znajdzie tutaj przede wszystkim poezję prawie wszystkich czołowych pisarzy tego okresu. Historyk oświaty i wychowania może badać ciekawe podręczniki dla „młodzi kwitnącej”, ukazujące profil nauczania zreformowanego szkolnictwa polskiego.

KATALOG STARYCH DROKÓW BIBLIOTEKI STARZEŃSKICH W MOGILNICY I MUZEUM POKUCKIEGO W KOŁOMYI

Objaśnienia skrótów:

BSM — Biblioteka Starzeńskich w Mogilnicy

MP — Muzeum Pokuckie

E.—K. Estreicher: *Bibliografia polska*. T. 12—34, z. 1, Kraków 1891.

Bibliogr. lwow. — *Bibliografia polskich druków lwowskich XVI—XVIII wieku*, Lwów 1928.

Druk. JGCz. — S. Siennicki: *Dawna drukarnia Jasnej Góry Częstochowskiej (1628—1864)*, Warszawa 1887.

Barbier — A. A. Barbier: *Dictionnaire des ouvrages anonymes*, Paris 1882.

Biogr. Univ. — *Biographie universelle, ancienne et moderne*, ... Paris 1811—1828.

Piekarski — K. Piekarski: *Bibliografia dzieł Jana Kochanowskiego. Wiek XVI i XVII*, Kraków 1934.

Quer. — J. M. Querard: *La France litteraire, ou dictionnaire bibliographique*... Paris 1827—1864.

A; S — symbole książek nie opracowanych

1. BARONIUS Caesar
Roczne dzieje kościelne od narodzenia Pana y Boga naszego Iesusa Christusa. Wybrane z Rocznych dzieiów kościelnych ... nazwanych Annales Ecclesiastici przez x. Piotra Skargę.
 Kraków: Andrzej Piotrkowczyk, 1603, 2°.
 proven.: BSM; MP; Z księgozbioru Strachockich;
 opr.: pólskórek; E. XII, 376; sygn.: 224080 III.
2. BECCARIA de Bonesana Cesare
O przestępstwach y karach wykład. Z francuskiego na język polski [przełożył Teodor Waga].
 Brzeg: [b.n.] [b.d.], 1772, 8°.
 proven.: MP domniemane; opr.: skóra; E. XII, 425.
 sygn.: 220389 I.
3. BELLEGARDE []
Lettres courieuses de litterature et de morale.
 La Haye [Haga]: chez Antoine van Dole, 1734, 12°.
 proven.: MP; opr.: skóra; A 11524; S 2364.
4. BEMBUS Mateusz
Trąba gniewu Bożego gromiąca grzeszników, na przestrożę y upamiętanie narodu ludzkiego.
 Kraków: Łukasz Kupisz, 1648, 4°.
 proven.: MP; C.R. Bibliotheca Universitat. Leopoliensis; Dublet Bibl. Lemberg ... Univ.
 opr.: papier; E. XII, 459; S 2331.
5. [BIBLIA]
Nowy Testament Pana naszego Jezusa Christusa znowu z łacińskiego y z greckiego na polskie ... przełożony przez ... Jakuba Wujka.
 Kraków: Andrzej Piotrkowczyk, [1594], 8°.
 proven.: BSM; MP; opr.: skóra; E. XIII, 24;
 sygn.: 220393 I.
6. [BIBLIA]
Nowy Testament ... [j.w.] przełożony przez ... Jakuba Wujka.
 Kraków: wdowa i dziedzicowie A. Piotrkowczyka, 1647, 8°.
 proven.: MP; opr.: skóra; E. XIII, 25; sygn.: 220401 I.
7. BIRETOWSKI Paweł Jan
Wiadomość ciekawa, każdemu wielce potrzebna o skutkach, y mocy zboż wszelkich, iarzyn, zioł różnych tak ogrodowych, iako y polnych.
 Zamość: Drukarnia Akademicka, 1772, 8°.
 proven.: MP; opr.: pólskórek; E. XIII, 140; sygn.: 220409 I.
8. BIRKOWSKI Adam Fabian
Exorbitancye ruskie...
 Kraków: A. Piotrkowczyk, 1632, 4°.
 proven.: BSM; MP; opr.: papier; E. XIII, 141.
 sygn.: 220397 I.

9. BIRKOWSKI A.F.
Kazania na niedziele y święta doroczne.
 Kraków: A. Piotrkowczyk, 1620, 2°.

prowen.: BSM; MP; opr.: skóra; E. XIII, 142.
 sygn.: 224072 III.
10. BIRKOWSKI A.F.
Kazania na święta doroczne.
 Kraków: A. Piotrkowczyk, 1620, 2°.

prowen.: BSM; MP; opr.: półpiótno; E. XIII, 143.
 sygn.: 224071 III.
11. [BOUTAULD Michel]
Rady mądrości albo zbiór maxym Salomonowych ... z uwagami na te maxymy.
 Lwów: Drukarnia J.K. Mci Collegium Societatis Jesu, 1754, 4°.

prowen.: BSM; MP; opr.: półskórek; E. XIII, 301; Bibliogr. lwow. 35, poz. 519;
 sygn.: 220407 I.
12. [BRUZEN de la Martiniere Antoine Auguste]
Etat politique de l'Europe. Tome 1—7.
 La Haye [Haga]: chez Adrien Maetiens, 1740, 8°.

prowen.: MP; opr.: papier; Barbier II, 299.
 A 11515; S 2366.
13. CHOMPRÉ Pierre
Słownik mytologiczny ...
 Warszawa: Michał Grödl, 1784, 8°.

prowen.: BSM; MP; opr.: półpiótno; E. XIV, 202.
 sygn.: 220394 I.
14. *Constitutie, statuta y przywileje na walnych seymiech koronnych od roku ... 1550 aż do roku 1637 uchwalone.*
 Kraków: A. Piotrkowczyk, 1637, 2°.

prowen.: MP; opr.: zdef., skóra; E. XX, 48.
 sygn.: 224083 III.
15. *Constitutie ... [Zbiór konstytucji sejmowych, uchwał konfederacji generalnych, elekcji za lata 1637—1670]*
 Kraków: A. Piotrkowczyk; po 1645 wdowa i dziedzicowie, 1637—1670, 2°.

prowen.: MP; opr.: zdef., skóra; E. XX, 52—58.
 sygn.: 224084 III — 224110 III (27 dzieł).
16. COXE William
Voyage eu Pologne, Russie, Suède, Danemarc, etc.
 Geneve chez Barde, Manget et Compagnie, 1786, 8°.

prowen.: BSM; opr.: skóra; E. XIV, 435;
 A. 11502; S. 2340.
17. CURTIUS RUFUS Quintus
O życiu i dziejach Alexandra Wielkiego. Tom pierwszy.
 Nieśwież: Drukarnia Xiążęca Collegii Societatis Jesu, 1763, 8°.

prowen.: BSM; Okt[awian] Rudolf hr. Rozwadowski;
 opr. półskórek; E. XIV, 747, sygn.: 220387 I.

18. DESROCHES de PARTHENAY Jean Baptiste
Histoire de Pologne, sous le regne d'Auguste II.
Tome premier.
La Haye [Haga]: Chez Jean van Duren, 1733, 8°.
prowen.: BSM; MP domniemane; Zentral-Institut für Oberschlesische Landesforschung; Bibliotek des Zentral-Instituts für Oberschlesische Landesforschung;
opr.: papier; E. XV, 160; sygn.: 220380 I.
19. DMOCHOWSKI Franciszek Ksawery
Sztuka rymotwórcza.
Warszawa: Drukarnia J.K. Mci i Rzeczypospolitey
u xx. Scholarum Piarum, 1788, 8°.
prowen.: MP; opr.: papier; E. XV, 253;
sygn.: 223062 II.
20. [DMOCHOWSKI F.K., KOLLĄTAJ Hugo]
O ustanowieniu i upadku Konstytucji Polskiej 3-go Maja 1791. T. 1—2.
Metz [właśc. Kraków]: [Jan Maj], 1793, 8°.
prowen.: BSM; MP; opr.: półpiótno; E. XV, 254;
sygn.: 16306 II.
21. EYSYMONT Marcin
Wierszyki moralne o pocziwości ...
Warszawa: [b.n.] [b.d.], 1776, 12°
prowen.: MP; Antykwarnia A. skład papieru K. Łukaszewicza, Halicka 50 we
Lwowie; opr.: papier; E. XVI, 142 sygn.; 220398 I.
22. FILLASSIER Jean Jacques
Dictionnaire historique d'education, ... T. 1—2.
Paris: chez Méquignon l'aîné, Libraire, 1784, 8°.
prowen.: MP; opr.: skóra; Biogr. Univ. XIV, 529;
A. 11507; S. 2350.
23. FREDRO Andrzej Maksymilian
Monita politico-moralia et icon ingeniarum.
Tyrnaviae [Trnava]: Typis Academicis Societatis Jesu, 1751, 8°.
prowen.: BSM; Josephi Martini Antontschitsch, 1803;
opr.: półskórkę; E. XVI, 310 sygn.: 220386 I.
24. [FRYDERYK II król pruski]
Poesies diverses.
Berlin: Chretien Frederic Voss, 1760, 8°.
prowen.: MP; opr.: papier; Barbier III, 927;
A. 11514; S. 2355.
25. [GENLIS Stephanie Felicite Ducrest de Saint-Aubin, comtesse de]
Theatre de societe. T. 1—2.
En Suisse: chez les Libraires Associes, 1781, 8°.
prowen.: MP; opr.: papier; Barbier, IV, 690;
A. 11506.

26. GÓRNICKI Łukasz
Rozmowa o elekcyi, o wolności, o prawie y obyczajach polskich.
 Warszawa: Drukarnia Scholarum Piarum, [1750], 4°.
 prowen.: BSM; J.W. Smoniewski; opr.: półskórek;
 E. XVII, 255; sygn.: 16226 II.
27. GROCHOWALSKI Andrzej
Kazanie na pogrzebie ... Anny Dobrogniewy Nepomuceny z ... xiążąt Jabłonowskich hrabiny Lanckoroński...
 Kraków: Drukarnia Szkoły Głównej Koronnej, [1784], 4°.
 prowen.: MP; Stanisław i Wiktor Lanckoroński;
 opr.: papier; E. XVII, 362—363; sygn.: 223065 II.
28. GUEVARA Antonio
Zegar monarchów, z życia M[arka] Aureliusza...
 Poznań: Drukarnia J.K.Mci Collegium Societatis Jesu, 1762, 8°.
 prowen.: MP; opr.: papier; E. XVII, 462;
 sygn.: 220391 I.
29. HINCZA Marcin
Matka bolesna Maryja to iest tłumaczenie Męki Chrystusowej, która boleść Matce Ś[więtej] zadawała...
 Tom pierwszy.
 Kraków: u wdowy i dziedziców Franciszka Cezarego, 1665, 2°.
 prowen.: BSM; MP; opr.: półskórek; E. XVIII, 201;
 sygn.: 224078 III.
30. HOUDART de la MOTTE Antoine
Fables nouvelles,...
 La Haye [Haga]: chez Isaac Vaillant, 1720, 12°.
 prowen.: MP; opr.: skóra; Quer. IV, 142, not. inne wyd.
 A 11520; S 2352.
31. HUME [David]
Histoire de la maison de Stuart sur le trone d'Angleterre. Tome 6.
 Londres: chez veuve Desaint, Nyon et Fils, 1788, 12°.
 prowen.: MP; opr.: papier; Quer. IV, 165 not. inne wyd.;
 Biogr. Univ. XXI, 553 not. inne wyd.
 A. 11517 S; 2358.
32. JASIŃSKI Ksawery
Zbiór Konstytucyi koronnych, materyi status i jurydykcyi sądowych toczących się, od r. 1764 ... do ... 1780 ...
 Warszawa: drukarnia J.K.Mci i Rzeczypospolitey Gröllowskiey, 1781, 8°.
 prowen.: BSM; MP; Ex libris Stanisłaj Stebnicki;
 opr.: zdef., papier; E. XVIII, 500; sygn.: 220410 I.
33. KAPIŃSKI Franciszek
Zabawki wierszem y przykłady obyczajne.
 Lwów: Kazimierz Szlichtyn, 1780, 8°.
 prowen.: MP; opr. zdef., półskórek; E. XIX, 144; Bibliogr. lwow. 74, poz. 1120
 sygn.: 220372 I.

34. KEMPIS Thomas à
L'imitation de Jesus-Christ.
Vienne: chez J[ohann] Th[omas] ... de Trattnern, 1772, 8°.
prowen.: MP; opr.: skóra; A 11518; S 2362.
35. KEMPSKI Adam
Myśli o Bogu y człowieku w mowie człowieka y ducha wyrażone. Księga 1.
Warszawa: Drukarnia Scholarum Piarum, 1756, 8°.
prowen.: BSM; Konstanty Horynowicz.
opr.: skóra; E. XIX, 228; sygn.: 230373 I.
36. KNAPSKI Grzegorz
Słownik polsko-laciński ... T. 1—2.
Kalisz: drukarnia J.K. Mci Societatis Jesu, 1769, 8°.
prowen.: BSM; MP; opr.: półskórek; E. XIX, 338 podaje inny wariant tego wyd.
sygn.: 220403 I
37. KNAPSKI G.
Thesauri polonolatinograeci ... Tomus tertius.
Cracoviae: Francisci Caesarij, 1632, 4°.
prowen.: BSM; MP; Ex libris Joannis Olpiński;
opr.: zdef., skóra na desce, ślady klamer; E. XIX, 337;
sygn.: 223064 II.
38. KNAPSKI G.
Thesauri polono latino graecis ... Tomus secundus latino germano polonicus ...
Posnaniae: Typis Clari Collegii Societatis Jesu, [1741], 4°.
prowen.: BSM; MP; opr.: płótno; E. XIX, 337;
sygn.: 223057 II.
39. KNIAŻNIN Franciszek Dionizy
Poezye. Tom. 1—3.
Warszawa: Michał Gröll, 1787—1788, 4°.
prowen.: BSM; MP; opr. papier; E. XIX, 342;
sygn.: 220376 I.
40. KOCHANOWSKI Jan
Psalterz Dawidów.
Kraków: A. Piotrkowczyk, 1641, 4°.
prowen.: BSM; opr.: nieopr.; E. XV, 74; Piekarski 60, poz. XXII. 25;
sygn.: 231555 I.
41. Komissye porządkowe cywilno-wojskowe województw, ziem i powiatów w Koronie
oraz sposób dawania rekrutów w Koronie i Wielkim Xięstwie Litewskim.
Warszawa: drukarnia J.K. Mci i Rzeczypospolitey u xx. Scholarum Piarum, 1789, 8°.
prowen.: BSM; MP; opr.: papier; E. XIX, 478;
sygn.: 16590 I.
42. KONARSKI Stanisław
Wiersze wszystkie z lacińskich na polskie przełożone.
Warszawa: drukarnia J.K. Mci i Rzeczypospolitey xx. Scholarum Piarum, 1788, 8°.
prowen.: MP; Z Bibl. J. O. Ludwika z Pocięjów xny Lubomirski[ej] Woj[ewodzin]y
Kiows[kiej]; opr.: papier; E. XX, 12;
sygn.: 220384 I.

43. *Korepudent králowy i zagraniczny*. Tom 1, 3—5.
Warszawa: [b.n.] [b.d.], 1793, 8°.
prowen.: MP; opr.: półpłótno; E. XX, 102;
sygn.: 223066 II.
44. [KRASICKI Ignacy]
Zbiór potrzebniejszych wiadomości porządkiem alfabety ułożonych. Tom 1—2.
Warszawa, Lwów: M. Gröll, 1781, 4°.
prowen.: BSM; opr.: skóra; E. XX, 226; Bibliogr. lwow. 125, poz. 1926;
sygn.: 224073 III.
45. KRZESIMOWSKI Antoni Andrzej
Le chretien voyageur, ...
Augsbourg: aux depens de Christofie Bartl, libraire, 1752, 8°.
prowen.: MP; opr.: papier; E. XXI, 322—323;
sygn.: 220379 I.
46. [LAVEAUX J[] Ch[] de Thiebault]
Życie Fryderyka II króla pruskiego... Tom 1—4.
Kraków: Antoni i Ignacy Gröblowie, 1789—1793, 8°.
prowen.: BSM; MP; opr.: papier; E. XXI, 133;
sygn.: 220382 I.
47. LENGNICH Gottfried
Pacta conventa Augusti III.
Dantisci et Lipsiae: apud Daniel Ludwig Wedel, 1763, 4°.
prowen.: MP; Zentral-Institut für Oberschlesische Landesforschung; Bibliothek des
Zentral-Instituts für Oberschlesische Landesforschung; opr.: pólskórek;
E. XXI, 171; S. 2421.
48. LIGER Louis
La nouvelle maison rustique, ou Economie generale de teus biens de campagne ...
8 edition, ... Tome 1—2.
Paris: chez Savoye, 1762, 4°.
prowen.: BSM; MP; opr.: skóra, złocenia na grzbiecie; Barbier, VI, 555; Quer. V,
304 not. inne wyd.; S. 2419.
49. LUCANUS Marcus Annaeus
Odrodzona w oyczystym jezyku Farsalia, ...
Oliva: Jan Jakub Textor, 1691, 2°.
prowen.: BSM; MP; brak ekslibrisu, Inwentarz, 229—230; opr.: papier; E. XXI, 489
sygn.: 224068 III.
50. MADALIŃSKI Wojciech
Inwentarz constitucyi koronnych od roku ... 1550 aż do roku 1643 uchwalonych ...
Warszawa: Piotr Elert, 1643, 2°.
prowen.: MP; opr.: zdef., skóra; E. XXII, 23;
sygn.: 224082 III.
52. MAITRE (la) de Claville Charles François
Traite du vrai merite de l'homme, ... avec des principes d'education ... 8 edition ...

Tome 1—2.

Amsterdam: aux depens de la Compagnie, 1742, 12°.

prowen. MP; opr.: zdef., skóra; Biogr. Univ. XXIV; Quer. II, 221;

A 11508; S 2351.

52. *Manipulacya powszechna dla cesarsko-krolewskich w Krolestwach Gallicyji y Lodome-ryi szlacheckich sądów pierwszey instrukcyi ułożona.*

Wiedeń: Jan Tomasz de Trattner, 1783, 8°.

prowen.: MP domniemane; opr.: półpiótno; E. XXII, 123; sygn.: 220374 I.

53. MŁODZIANOWSKI Tomasz

Kazania i homilije na niedziele doroczne, także święta uroczystsze... na cztery tomy rozłożone.

Poznań: Collegium Societatis Jesu, 1681, 2°.

prowen.: BSM; MP; Collegii Jaroslaviensi Campo Mariani; opr.: zdef., skóra; E. XXII, 453;

sygn.: 224075 III.

54. NARUSZEWICZ Adam Stanisław

[*Dzieł... tom 1—4*]. T. 1—2 *Liryka*; T. 3 *Sielanki, Satyry, Bayki i Epigrammata*; T. 4 *Tomaczenia rozmaite.*

Warszawa: Drukarnia Nadworna J.K.Mci, 1778, 4°.

prowen.: BSM; MP; opr.: papier; E. XXIII, 46—47;

sygn.: 223061 III.

55. NEUGEBAUER Salomon

Icones et vitae principum ac regum poloniae omnium.

Francofurti ad Moenum: in bibliopolio Jacobi de Zetter, typis Hartmanni Palthenij, 1620, 4°.

prowen.: BSM; opr.: skóra; E. XXIII, 88;

sygn.: 220415 I.

56. OPALIŃSKI Łukasz

Lucae Opalenii ... seu (Anagrammatice) Pauli Naeoceli De officiis libri tres.

Amstelodami: in Bibliopolio Forsteriano... 1668, 12°.

prowen.: MP; A. Podlewski; opr.: pergamin; E. XXIII, 363;

sygn.: 231598 I.

57. OSIŃSKI Ludwik

Zbiór zabawek wierszem. Część pierwsza. Część druga. Sielanki.

Warszawa: wdowa Zawadzka, 1799, 8°.

prowen.: MP; opr.: papier; E. XXIII, 466;

sygn.: 220388 I.

58. OSTROWSKI Teodor

Dzieje y prawo Kościoła polskiego. Tom. 1—3.

Warszawa: drukarnia J.K.Mci i Rzeczypospolitey u xx. Scholarum Piarum, 1793, 8°.

prowen.: BSM; MP; opr.: papier, t. 3 zdef.; E. XXIII, 522;

sygn.: 220381 I.

59. PIASECKI Paweł

Chronica gestorum in Europa singularium.

Cracoviae: F. Caesarij, 1645, 2°.

- prowen.: BSM; MP; Bibliothek des Zentral-Instituts für Oberschlesische Landesforschung; opr.: skóra; E. XXIV, 230;
sygn.: 224069 III.
60. PINELLI Luca
O doskonałości zakonney księgi czwore ...
Kraków: Mikołaj Lob, 1607, 8°.
prowen.: BSM; MP; Katarzyna Kowalewska; opr.: skóra; E. XXIV, 286;
sygn.: 220411 I.
61. PLUTARCH
Les vies des hommes illustres ... Tome 1—2, 4—10, 12—13
Maestricht: chez Jean Edme Dufour et Philippe Roux, 1778, 12°.
prowen.: BSM; MP; Sophia Krosnowska; opr.: papier;
A. 11504; S. 2345.
62. POMPADOUR Jeanne Antoinette Poisson markiza de
Lettres de ... Depuis MDCCLIII jusqu'à MDCCLXII, ... Tome 1—3.
Londres: chez G. Owen et T. Cadell, 1772, 8°.
prowen.: MP; ślad po ekslibrisie; opr.: skóra;
A. 11519; S. 2365.
63. PONIŃSKI Antoni
Sarmatides seu Satyrae...
[b.m.] [b.n.] [b.d.], 1741, 4°.
prowen.: BSM; MP; brak ekslibrisu; wg Inwentarza 232; E. XXV, 52;
sygn.: 220395 I.
64. [POPLAWSKI Antoni]
O rozporządzeniu y wydokonaleniu edukacyi obywatelskiej projekt przeswietney Komissyi Edukacyi Narodowej ... w marcu 1774 podany.
Warszawa: drukarnia J. K. Mci y Rzeczypospolitey, u xx. Scholarum Piarum, 1775, 8°.
prowen.: MP; Ex libris Caroli Łapiński; Hieronim Wilder, Polski Antykwariat Naukowy, Warszawa, Traugutta 8; opr.: papier; E. XXV, 79;
sygn.: 16567 I.
65. POWODOWSKI Hieronim
Christologiae seu sermonum de Christo. Pars prior.
Cracoviae: in Officina Andreae Petricovij, 1602, 4°.
prowen.: BSM; MP; Ex Catalogo librorum P[at]ris Matthiae Jurkiewicz;
opr.: zdef., skóra, tłoczenia; E. XXV, 188;
sygn.: 223063 II.
66. PUENTE Luis de la
Rozmyślania o tajemnicach wiary naszej, żywocie y męce Pana Jezusowej y błogosławionej Maryey Panny, Świętych Bożych, y Ewangeliach przypadających... Na sześć części rozdzielone.
Wilno: Drukarnia Akademicka Societatis Jesu, 1647, 4°.
prowen.: MP; opr.: półskórek; E. nie not. tego wyd.
sygn.: 220417 I.

67. RADLIŃSKI Jakub Paweł
Trophaea immaculatae conceptionis, beatissimae Virginis Mariae.
 Cracoviae: Michaelis Dyaszewski, 1751, 4°.
 proven.: BSM; opr.: zdef., półskórek; E. XXVI, 36;
 sygn.: 223056 II.
68. RADZIWIŁŁ Mikołaj Krzysztof
Peregrynacya albo pielgrzymowanie do Jeruzalem Ziemi Świętej...
 [b.m.]: [b.n.] [b.d.], 1745, 4°.
 proven.: BSM; MP; opr.: papier; E. XXVI, 89;
 sygn.: 220275 I.
69. RADZIWIŁŁOWA Urszula Franciszka
Komedye y tragedye...
 [b.m.]: [b.n.] [b.d.], 1754, 2°.
 proven.: MP; opr.: skóra; E. XXVI, 106;
 sygn.: 225005 IV
70. RAYNAL [Thomas Guillaume François]
Oeuvres de... Tome 1—4.
 Geneve: chez J.L. Pellet, 1784, 8°.
 proven.: MP; opr.: półskórek; A 11509; S. 2349.
71. REIFFENSTUEL Anaklet
Theologia moralis, brevi simulque clara methodo comprehensa...
 Częstochowa: Typis Clari Montis Częstochoviensis, 1730, 2°.
 proven.: BSM; Bibliothecae Domus Varsaviensis Scholarum Piarum propriis
 Sumptibus comparatus 1739;
 opr.: skóra; E. XXVI, 195; Druk. JGCz., 97—98;
 sygn.: 224070 III.
72. SARBIEWSKI Maciej Kazimierz
Lyricorum libri IV.
 Antverpiae: Ex Officina Plantiniana Balthazaris Moreti, 1632, 4°.
 proven.: BSM; MP; Ex libris Erasmi Skrzetelski humaniorum literarum professoris
 Leopoli 1822; Hieronim Wilder, Polski Antykwarjat Naukowy, Warszawa, Trau-
 gutta 8; opr. pergamin; E. XXVII, 127;
 sygn.: 16201 II.
73. [SCHMIDT Frederic Auguste]
*Dzieie krolestwa polskiego krotko lat porządkiem opisane,... przydatkiem panowania
 Augusta III pomnożone.*
 Warszawa: M. Gröll, 1766, 8°.
 proven.: BSM; MP; Z książek Kaz[imierza] Gutowskiego;
 opr.: skóra; E. XXVII, 224;
 sygn.: 220392 I.
74. [SIARCZYŃSKI Franciszek]
Dzień Trzeci Maia, Roku 1791.
 Warszawa: M. Gröll. 1791, 8°.

- prowen.: BSM; MP; Hiernonim Wilder, Polski Antykwariat Naukowy, Warszawa, Traugutta 8; opr.: półpłótno; E. XXVIII, 2;
sygn.: 16571 I.
75. *Sielanki polskie z różnych autorów zebrane, ...*
Warszawa: nakładem Księgarni Gröllowskiej Nadworney J.K. Mci. [Lipsk drukiem Jana Gottloba Immanuela Breitkopfa], 1778, 8°.
prowen.: BSM; MP; opr.: półskórek; E. XXVIII, 19;
sygn.: 220378 I.
76. SIEMEK Kacper
Lacon seu De reipublicae recte instituendae.
Cracoviae: in Officina Matthiae Andreaviensis, 1635, 4°.
prowen.: BSM; MP; Zentral Institut für Oberschlesische Landesforschung; Bibliothek des Zentral Instituts für Oberschlesische Landesforschung; Biblioteka Poturzycka; opr.: półpłótno; E. XXVIII, 23; sygn.: 220413 I.
77. SIKORSKI Marian
Rok odkupienia... dniami Męki Jezusowej wymierzony,...
Lwów: Drukarnia Bracka Świętej Trojcy J.K.M., 1747, 4°.
prowen.: BSM; opr.: papier; E. XXVIII, 92; Bibliogr. lwow. 83, poz. 1264;
sygn.: 220377 I.
78. SKARGA Piotr
Kazania na niedziele y święta całego roku...
Kraków: A. Piotrkowczyk, 1618, 2°.
prowen.: BSM; MP; opr.: skóra, tłoczenia, okucia metalowe, ubytek medalionu; E. XXVIII, 144; sygn.: 224076 III.
79. [SKARGA Piotr]
Upominanie do Ewangelików y do wszystkich spolem nie katolikow...
Kraków: architypografia Łazarzowa, 1592, 4°.
prowen.: BSM; MP; Dupl. Bibl. Xiążąt Czartoryskich w Sieniawie;
opr.: półskórek; E. XXVIII, 155;
sygn.: 220405 I.
80. SKARGA P.
Żywoty świętych Starego y Nowego Zakonu, na każdy dzień przez cały rok.
Tom. 1—2.
Kraków: A. Piotrkowczyk, 1626, 2°.
prowen.: BSM; MP; opr.: skóra; E. XXVIII, 165;
sygn.: 224077 III.
81. SKRZETUSKI Józef Kajetan
Historja polityczna dla szlachetney młodzi zawieraiąca przypadkow znakomitych w dawnych monarchiach... Część 1.
Warszawa: drukarnia J.K.Mci y Rzeczypospolitey u xx. Scholarum Piarum, 1773, 8°.
prowen.: MP; opr.: półpłótno; E. XXVIII, 203;
sygn.: 220400 I.

82. SKRZETUSKI J.K.
Prawidła początkowe nauki obyczajów do pojęcia uczącej się młodzie przystosowane...
 Warszawa: [b.n.] [b.d.], 1793, 8°.

prowen.: BSM; MP; Antoni Szczepański; Edm[und] Starz[ęński];
 opr.: papier; E. XXVIII, 204;
 sygn.: 220385 I.
83. SŁOŃSKI Michał
*Accessoria statut y konstytucye z Czaradzkiego, Ładowskiego y Supplementu...
 Załuskiego biskupa krakowskiego...*
 [Lwów]: Jan Filipowicz, 1758, 8°.

prowen.: MP; opr. skóra; E. XXVIII, 254; Bibliogr. lwow. nie not.
 sygn.: 220406 I.
84. SŁOŃSKI M.
Accessoria statut y konstytucye... [dalej j.w.]
 Lwów: Jan Filipowicz, 1765, 8°.

prowen.: BSM; MP; opr.: zdef., papier.; E. XXVIII, 254; Bibliogr. lwow. 5, poz. 60
 sygn.: 220383 I.
85. STAROWOLSKI Szymon
*Wieniec niewiedniejący przezczystey p[anny] Maryey zamykający w sobie kazania na
 wszystkie iey święta doroczne.*
 Kraków: Franciszek Cezary, 1649, 2°.

prowen.: BSM; MP; opr. półskórek; E. XXIX, 211;
 sygn.: 224074 III.
86. [STASZIC Stanisław]
*Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego... do dzisiejszego stanu Rzeczypospolitey
 Polskiej...*
 [b.m.] : [b.n.] [b.d.], 1785, 8°.

prowen.: MP; opr.: papier; E. XXIX, 220;
 sygn.: 220416 I.
87. SZCZUROWSKI Tymoteusz
*Missya Bielska xx. Bazylianów podająca sposób łatwy do ćwiczenia się w modlitwie
 umysłowej y społeczney, w rozmowach zbawiennych o nauce katechizycznej y o uspo-
 kojeniu sumienia,... Tom. 1. Tom. 2. Missia bialska caloroczna.*
 Supraśl: Bazylianie, 1792, 4°.

prowen.: BMS; MP; opr.: płótno; E. XXX, 231;
 sygn.: 223060 II.
88. [TAŃSKI Ignacy]
*Annexa do części pierwszej relacyi w materyi o buntach. Na seymie 1790 roku
 uczynionej.*
 Warszawa: Drukarnia Nowa J.K. Mci, Piotra Zawadzkiego, [1790], 8°.

prowen.: BSK; MP; opr.: półskórek; E. XXXI, 24;
 sygn.: 220390 I.
89. [TASSO Torquatto]
Goffred abo Jeruzalem wyzwolona. Przekładnia Piotra Kochanowskiego...

- Kraków: Franciszek Cezary, 1687, 8°.
 prowen.: BSM; MP; opr.: skóra; E. XXXI, 57;
 sygn.: 220404 I.
90. TRETER Tomasz
De episcopatu et episcopis Ecclesiae Varmiensis. Opus posthumum.
 Cracoviae: Franciszek Cezary, 1685, 2°.
 prowen.: BSM; MP; opr.: papier; E. XXXI, 311;
 sygn.: 224081 III.
91. TROTZ Michał Abraham
Bibliotheca polono-poetica, albo... na polskim Parnasie słyniących poetów wiekuiste prace,.... Tom pierwszy.
 Lipsk: Bernhard, Chrystof Breytkopf, 1728, 8°.
 prowen.: MP; opr.: skóra; S. XXXI, 335;
 sygn.: 220399 I.
92. TROTZ M. A.
Nouveau dictionnaire françois, allemand et polonois, ... Tome second.
 Leipzig: chez Jean Frederic Gleditsch, 1774, 8°.
 prowen.: BSM; MP; opr.: półskórek; E. XXI, 336;
 sygn.: 223068 II.
93. TROTZ M. A.
Nouveau dictionnaire françois, allemand et polonois, ... Troisieme edition. Tome premier.
 Leipzig: Jean Frederic Gleditsch, 1796, 8°.
 prowen.: BSM; MP; opr.: półskórek; E. XXXI, 336;
 sygn.: 223067 II.
94. TROTZ M. A.
Nowy dykcyonarz to iest mownik polsko-niemiecko-francuski z przydatkiem przysłów potocznych, przestroż gramatycznych, lekarskich, matematycznych, fortyfikacyynych, żeglarskich, łowczych i inszym naukom przyzwoitych wyrazow.
 Lipsk: Jan Fryderyk Gledycz, 1764, 8°.
 prowen.: BSM; MP; Paulina i Amalia Małecka;
 opr.: pergamin; E. XXXI, 336; sygn.: 223058 II.
95. *Ustawa Rządowa. Prawo uchwalone dnia 3 Maia, roku 1791.*
 Warszawa: M. Gröll, 1791, 8°.
 prowen.: BSM; Hieronim Wilder, Polski Antykwariat Naukowy, Warszawa, Traugutta 8.
 opr.: papier; E. XXXII, 86; sygn.: 16589 I.
96. VERGILIUS Publius Maro
Księgi wszystkie...
 Warszawa: Krzysztof Bogumił Nicolai, 1754, 4°.
 prowen.: BSM; MP; opr.: półskórek; E. XXXII, 370;
 sygn.: 223059 II.
97. *Vie (La) du general Dumouriez.* T. 1—3.
 Hambourg: chez B.G. Hoffmann, 1795, 8°.
 prowen.: MP; opr.: papier;
 A 11505; S 2348.

98. WOYSZNAROWICZ Kazimierz Jan

Krwawa Chrystusowa winnica albo Kazanie o błogosławionym Jozaphacie Kuncewicu... miane w Żurowicach... 1646 Novembra 12.

Kraków: Franciszek Cezary, 1647, 4°.

prowen.: BSM; MP; Doublet K.K. Univ. Lemberg; C. R. Bibliotheca Universitat. Leopoliensis; opr.: papier; E. XXXIII, 231;

sygn.: 220418 I.

99. [WYRWICZ Karol]

Geografia powszechna czasow terażniejszych albo opisanie krótkie krajów całego świata, ...

Warszawa: Drukarnia J.K.Mci i Rzeczypospolitey in Collegio Societatis Jesu, 1770, 8°.

prowen.: BSM; MP; opr.: skóra; E. XXXIII, 453—454; sygn.: 220408 I.

100. ZAGÓRSKI Szymon

Formulae juridicae inducendis et conficiendis transactionibus accomodatae legibus regni conformes...

Lublin: Typis S. R. M. Collegii Societatis Jesu, 1768, 8°.

prowen.: BSM; MP; opr.: skóra; E. XXXIV, 80;

sygn.: 220402.